

RANSCHBURG PÁL EMLÉKÉV 2020 – ÉS AMI EBBŐL KÖVETKEZHET A MISKOLCI GYÓGYPEDAGÓGUS-KÉPZÉS KORSZERŰSÍTÉSÉBEN: VÁZLAT EGY VIRTUÁLIS GYÓGYPEDAGÓGIA-TÖRTÉNETI MÚZEUM LÉTREHOZÁSÁÉRT

TAKÁCS ISTVÁN

1. A kezdetek – Weiss Mária és a vele készített életútinterjú-dokumentumfilm (hatásai)

Ranschburg Pál felé fordulásom egyértelműen Weiss Mária hatására következett be. Mária az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet munkatársa, a Gyermekpszichiátriai Osztály vezetője volt évtizedeken át. Jómagam pedig Takách Gáspár Addiktológiai Osztályára vittem gyakorlatra akkori munkahelyem, az ELTE Bárczi Kar pszichopedagógus hallgatóit. Ismeretségünk azonban nem az OPNI-hoz kötődött, mert Mária addigra már nyugdíjas volt. A kétezres évek elején létezett egy szakmai szervezet, a PO(S)ITIV Országos Szülőszövetség, amely az akkortájt használt fogalomrendszer szerint a pszichoorganikus szindróma (POS) – mostanság ADHD (attention hyperactivity disorder) – jelenségvilágával foglalkozott, és amely szervezetnek mindketten tagjai voltunk. Mária – mint mindig – kevésszer szólt, de amikor mondott valamit, arra orvos, pszichológus, gyógypedagógus, szociális munkás, szülő, egyaránt odafigyelt. Kedveltem Máriát, mert a halk szavú, csendes emberben egy nagy tapasztalatokkal rendelkező, szakmája, betegei és azok szülei felé alázattal forduló nagyszerű orvost ismertem meg. Sok-sok beszélgetésünk következménye volt, hogy 2016-ban dokumentumfilmet készítettünk Máriával szakmai életútjáról, életéről.¹

A filmben Mária életének történéseit tekintettük át, melyben központi szerepet kapott az édesanyja, a szintén pszichiáter-neurológus Kaufmann Irén és Ranschburg Pál. Kaufmann Irén Ranschburg Pál laboratóriumának munkatársa volt a 20. század elején, s ahogyan Mária is, tisztelte Ranschburg Pált. A Máriától szerzett ismereteken túl a Professzor nagyságáról Kaufmann Irén tanulmánya is bizonyosság.² Ranschburg Pált ma a magyar pszichiátria, pszichológia és gyógypedagógia egyaránt meghatározó, emblematikus alakjának tekinti.

Máriával szakmai-baráti kapcsolatban voltam, így a tőle kapott Ranschburg-tisztelet okán sokszor beszélgettünk azokról az időkről, amelyek meghatározták a sérült emberek világával összefüggő gyógyító és gyógyító-nevelő ellátást a három tudományterületen – elsősorban Ranschburg munkássága révén. Egy ilyen beszélgetést követően a számok játékára felügyelve jutottam el arra a felismerésre, hogy Ranschburg születésének és halálának évszámai (1870. január 3. és 1945. január 12.) érdekes kapcsolatban vannak egy közelgő évvel, 2020-szal: 75-75. Azaz, a hetvenöt évesen elhunyt Ranschburg előtt 75 év múltán 2020-ban tiszteleghetünk születése 150. évfordulója alkalmából.

Megbeszélve Máriával az elképzelést, hogy 2020-ban a három tudományterület együttműködésében kellene egy jelentősebb megemlékezés-sorozatot megvalósítani, igyekeztünk

¹ ANTAL–TAKÁCS 2016.

² W. KAUFMANN 1946.

kézzelfogható elemekké alakítani. Amikor a Hild teret választva folytattuk Mária életéről szóló dokumentumfilm felvételeinek rögzítését (mert a tér helyén egykor lévő épület volt Ranschburg Pál és neje utolsó lakóhelye, s ott számtalanszor kereste fel a Professzort Mária), alakult ki az a közös gondolat bennünk, hogy e helyütt egy Ranschburg-szobor állhatna 2020-ban, hirdetve a Professzor nagyszerűségét. Ennyi volt a kezdet. Ekkor 2016-ot írtunk.

2. Weiss Mária

Fontosnak tartom, hogy rövid életút-bemutatóval tisztelegjek Weiss Mária előtt. Mária orvosnak készült – tanulmányait 1946-ban kezdte meg a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karán. Orvostanhallgatóként is dolgozott már a II. sz. Anatómiai Intézetben Török professzor demonstrátoraként. Diplomáját 1952-ben szerezte meg. Első munkahelye Debrecenben, a Sánta professzor vezette Neurológiai Klinika volt – e mellett Budapesten a Szövettani Fejlődéstani Pszichológiai Intézetben tevékenykedett. Később a Tétényi úti Kórházban gyógyított a Neurológiai Osztályon, ahol szakvizsgát is szerzett. Az OPNI-ba 1960-ban került, és nyugdíjazásáig ott is maradt. Az OPNI-ban tevékenykedve szerezte meg a felnőtt- és gyermekpszichiátriai szakvizsgát. Később e szakterület oktatója lett. Magyarországon az elsők között, ha nem elsőként foglalkozott az autizmus spektrumzavar jelenségvilágával – e témában orvos követői, tanítványai a mai napig támaszkodnak arra a tudásra, melyet Máriától kaptak.

3. A felhívás

Elképzelésünk az volt, hogy a Ranschburg Pál Emlékév (továbbiakban: Emlékév) a három tudományterület fogja össze, s 2020-ban közös tevékenységekkel, események szervezésével ünnepeljenek az érintett szakmák. Azt vártuk, hogy a felhívás felkeltse a releváns tudományterületek képviselői s egyetemi hallgatói figyelmét arra, hogy Ranschburg Pál személyisége, életútja, munkássága fontos mindannyiunk számára, s orvos, pszichológus, gyógypedagógus és egyetemi hallgató egyaránt hajtson fejet a Professzor és munkássága előtt az Emlékév alkalmával. Arra gondoltunk, hogy a széles tudományos spektrum kialakítása érdekében neves szakemberek bevonásával felhívást teszünk közzé, hogy eredményes együttműködés alakulhasson ki 2020-ra.

A felhívás szövege a következő volt:

„Tisztelt Kollégánő, Tisztelt Kolléga Úr!

Felhívással fordulunk minden orvosi, pszichológusi és gyógypedagógusi szervezet és intézmény képviselői felé.

Dr. Ranschburg Pál orvosprofesszor születésének 150. évfordulója lesz 2020. január 3-án.

Erre az alkalomra méltó megemlékezésként emléksobrot tervezünk felállítani.

E célunk elérése érdekében 2016-ban szeretnénk megalapítani egy támogató testületet.

Ranschburg Pál a XIX–XX. század fordulóján, Budapesten az orvosegyetem ideg-elmeklinikáján dolgozott ideg és elmeorvosként. Ottani laboratóriumában kezdte, majd az általa alapított önálló, később Magyar Királyi fennhatóság alá került gyógypedagógiai és gyermeklélektani laboratóriumában folytatta tudományos vizsgálatait és kutatásait. Ott

dolgozta ki az orvosi, a gyógypedagógiai és a kísérleti pszichológia tudományos alapjait és gyakorlatát.

Ő tanított hazánkban először orvosi pszichológiát az orvosegyetemen, gyógypedagógiai pszichológiát a gyógypedagógus-képzésben.

Ő alapította 1928-ban a Magyar Pszichológiai Társaságot. Ő vezette az 1906-ban alakult Magyar Gyermektanulmányi Társaság Kísérleti Szakosztályát. Aktív tagja volt az 1922-ben Tóth Zoltán alapította Magyar Gyógypedagógiai Társaságnak.

1916-42-ig vezette az Apponyi Poliklinika idegosztályát és kiterjedt ambulanciáját. Ot-tani megfigyeléseiről, vizsgálatairól számos cikkben számolt be a szakmai irodalomban.

Tudományos munkáit, azok eredményeit itthon és külföldön széles körben ismerték, ismerik és tanítják ma is.

Mindezek alapján az orvostudomány, a pszichológia és a gyógypedagógia egyaránt méltán tiszteli tanítómestereként Dr. Ranschburg Pált.

Jelen felhívásunkkal ezért fordulunk mind a három tudományág szakmai képviselőihez, hogy közösen teremthessük meg annak lehetőségét, hogy 2020-ban szobrot avathassunk Ranschburg Pál emlékére.

Kérjük, álljon a kezdeményezésünk mellé! Támogatásával és jelenlétével vegyen részt a felállítandó testület munkájában!

Budapest – Kaposvár – Pécs, 2016 október”

Ha a szöveget nem is kell magyarázni, a dátumban szereplő városneveket mindenképpen. Budapesten működik a Magyar Pszichiátriai Társaság, a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete – azaz a három tudományterület szakmai reprezentáns szervezete. Magam ekkor a Kaposvári Egyetem oktatója voltam. Pécs pedig azért került ide, mert Kiss Enikő Csilla a PTE Pszichológiai Intézete (továbbiakban: Intézet) professzoraként és a Pszichológiai Társaság elnökeként első szóra támogatója lett elképze-léseinknek.

A felhívás szövegének véglegesítéséhez és aláírásához az MTA TTK KPI biztosított helyet. Az Intézet egykori igazgatóját Czigler Istvánt kerestem meg – aki Ranschburg Pál kísérleti pszichológiai munkásságáról többször értekezett. Utódával, Ulbert Istvánnal egyeztetve fogadta be az eseményt s az aláírókat.

Az aláírók a három szakma jelesei voltak. Az orvostudományt Weiss Márián túl Szél Ágoston, a Semmelweis Egyetem rektora képviselte. Szél professzor határozottan állt ki az elképzelés mellett, s rögvest fel is kért két jeles szakembert, Réthelyi Jánost a SOTE Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika igazgatóját és elődjét Tringer Lászlót, hogy munkáink során tevőleges segítségünkre legyenek. A pszichológia világából a már említett Czigler István és Ulbert István, valamint Kiss Enikő Csilla voltak aláírók. A gyógypedagógia vilá-gát a gyógypedagógus-képzés zászlóshajójának az ELTE Bárczi Gusztáv Karának dékánja Zászkaliczky Péter képviselte. A felhívás további aláírója a pszichológus unoka, Ranschburg Ágnes Hildegard volt s jomagam.

Az aláírók megállapodtak abban, hogy összegyűjtik az egyes tudományterületek számba vehető szakmai szervezeteit. Ezentúl a közös gondolkodás elősegítésére Szél Ágoston rendelkezésünkre bocsátotta azt a *Semmelweis 200 éve* című emlékkötetet, amely egy majdani Ranschburg Pál emlékkötet ötletadója lehet.³ Megállapodtunk, hogy a három tudományte-

³ ROSIVALL 2018.

rület képviselőiből egy operatív csoportot állítunk fel a tervezés munkálatainak összehangolására. Megfogalmaztuk azt is, hogy a doktoranduszok figyelmét is hívjuk fel a közelgő Emlékévre – ezzel is ösztönözve ifjú tudósainkat, forduljanak bátran szakterületük egykori történései felé. Megállapodtunk abban is, hogy az addigi Ranschburg-kutatások kiegészítésének lehetőségeit is megvizsgáljuk. Végül azt terveztük, hogy Ranschburg Pál szobrának helyéül akadémiai színteret keresünk. Többek között az MTA is szóba került, ugyanis Ranschburg Pál halálát követően többen hangot adtak azon véleményüknek, hogy a Professornak már életében az Akadémián lett volna a helye.

4. Ranschburg Ágnes Hildegard

Személyét a három tudományterületet képviselő aláírók mellé Weiss Mária javasolta. Ranschburg Pál unokáját nem ismertem. Ebben az időben Mária már betegeskedett, csak korlátozottan tudott részt venni a felhívás előkészítésében. Tanácsát végül elfogadtam. A felhívás közzétételét követő időszakban arra a következtetésre juthattam, hogy Hildegard autentikus, lelkiismeretes segítőjévé vált az elkövetkezendő években végzeteknek. Ugyanakkor tájékozódhattam arról is, hogy Hildegard eddigi élete tanulságos, nehéz, ugyanakkor felemelő volt – nem kevesebb buktatókkal, mint nagyapja élete volt.

„Én Máriának köszönhetem azt, hogy az egyetemet elvégezhettem, mert az édesapám, akiről itt szó esett, a legkisebb Ranschburg-gyerek munkatáborban, lövészárk ásása közben fagyott meg, éhen halt. Három gyereket özvegyen nevelt fel az édesanyám. Ebben a segítségét Máriától kaptam az egyetem elvégzéséhez. Amit még megkaptam tőle, az két mérhetetlenül fontos dolog. Az első – és ez szóljon a helyről és a hely tiszteletéről – az első, hogy az őseim hitét visszakaphattam tőle és általuk, a család által, és mivel tudják rólam, hogy jelenleg katolikus harmadrendi pannonhalmi ügynevezett obláta testvér vagyok, hadd mondjam azt, hogy kereszténység öszövétség nélkül nincsen. Ezt mindenki tudja, akik komolyan veszi a hitét” – az idézet részlet a Weiss Mária Emlékülésen, 2018-ban elhangzott Ranschburg Á. Hildegard felszólalásból, melynek helyszíne a Frankel zsinagógához tartozó közösségi tér volt.⁴

5. MPT ad hoc bizottság

Az MPT 2017 novemberében úgy döntött, hogy ad hoc bizottságot hoz létre az Emlékév előkészítése érdekében. A bizottság felkérte Szokolszky Ágnes, a Szegedi Tudományegyetem oktatóját a bizottság vezetőjének. Magam e munkában társa lettem, így ketten alkottuk a bizottságot, amely koordinálta a Ranschburg Pál Emlékév 2020 eseményei előkészítését, majd megvalósítását.

Közeledve a 2020-as évhez 2018-ban az MPT Nagygyűlésén a Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetemen került sor az ad hoc bizottság kezdeményezésében arra a kerekasztal-beszélgetésre, amelyen a résztvevők – közel azonosak, akik az Emlékülésen előadtak – pontosították feladataikat.⁵

6. A három tudományterület egymásra találása – idea és valóság

Elképzelésünk az volt, hogy a három tudományterület képviselői közös rendezvények keretében rendszeres és összehangolt tevékenységekkel foglalkozzanak a Ranschburg-

⁴ ANTAL–KARDOS–TAKÁCS 2018/a. és b.

⁵ ANTAL–KARDOS–TAKÁCS 2018/b.

örökséggel. Ez jobbára a Magyar Pszichológiai Társaság által létrehozott ad hoc bizottság tevékenységén keresztül valósult meg. A kétségkívül nagy szakmai összefogással megvalósult rendezvény az akadémiai emlékülés volt.

7. Emléktábla avatása szobor helyett

A Hild-térre Weiss Márával megálmodott szoborelképzelésünk Ranschburg Hildegard felvetése kapcsán módosult. Hildegard a szélsőséges indulatok olykor kétségtelenül felbukkanó jelenségeire hivatkozva nem támogatta a szoborkoncepciót, de azt elfogadta, hogy nagyapja utolsó lakhelyénél emléktábla hívhassa fel az arra járók figyelmét a Professzorra. Még felvetődött az is, hogy egy egyetemi területén kerüljön elhelyezésre egy mell-szobor, de ennek elvetésére azért került sor, mert e döntésünkkel állást kellett volna foglalnunk, melyik tudományterület fogadja be az alkotást: az orvostudomány, a pszichológia vagy a gyógypedagógia. Erre azért nem vállalkoztunk, mert – joggal – mindhárom tudományterület úgy tekint a Professzorra, mint aki alapjaiban határozta meg az adott tudományterület építkezését a 20. század első felében. Maradt tehát a Hild tér s az egykori lakóház környékén felállítandó emléktábla-elképzelés.

Elsőként a szentendrei Csíkszentmihályi Róbertet gondoltuk felkérni a mű megalkotására. (A művész 2010-ben a szentendrei MűvészetMalomban bemutatott alkotása, *A mind elmegyünk* című kompozíció harminc apró kisplasztikából áll, s az emberi utak különbözőségeire utalva mutatja be az elmúlás törvényszerűségét – ez az alkotás olyan erős üzenettel bír, hogy amikor Ranschburg-mű megvalósítására gondoltunk, számomra egyértelmű volt, hogy Csíkszentmihályi Róbertet kellene felkérnünk.) Ám az idős alkotó már nem vállalta a feladatot. Ezt követően kerestük fel a Kaposváron élő és alkotó Gera Katalin szobrászművészt, akinek kaposvári *Ady Endre és Rippl-Rónai József találkozása* című köztéri szobra ma Kaposvár sétálóutcájának egyik ékessége. Gera Kata elvállalta a feladatot, alkotását 2020. február 21-én avattuk fel orvosok, pszichológusok, gyógypedagógusok és nem utolsósorban a Ranschburg utódok jelenlétében.⁶

E helyütt kell köszönetet mondanunk R. Nagy József tanár úrnak, aki több, a 2019/2020. tanévben elsőéves miskolci gyógypedagógus hallgatót ismertetett meg a dokumentumfilmzés alapjaival. Hallgatóink e tudásukat többek között az emléktábla-avatás dokumentálása során is kamatoztatták. A filmet terveink szerint az egyetemen létesítendő filmtárban fogjuk elhelyezni. A filmtár az oktatás szolgálatába állítható oktató- és dokumentumfilmek tárháza lehet – s ezzel a megoldással is a gyógypedagógusképzés *blended learning* rutinjait gazdagíthatjuk a jövőben.

Gyógypedagógus-hallgatóink dokumentumfilmes munkája tette lehetővé, hogy a Magyar Tudományos Akadémián az emlékülés száznál több résztvevője az emléktábla-avatásról közvetlen ismeretekkel gazdagodhasson.

8. Emlékülés a Magyar Tudományos Akadémián

A Magyar Tudományos Akadémián a három tudományterület reprezentánsai részvételével került megrendezésre 2020. március 6-án az emlékülés. A megnyitón Szokolszky Ágnes és Takács István az Emlékév előzményeit mutatták be. Köszöntötték a résztvevőket Kiss Enikő Csilla a Magyar Pszichológiai Társaság, Gereben Ferencné Várbíró Katalin a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete és Balázs Judit a Magyar Pszichiátriai Társaság vezetői-

⁶ DÉKI LAKATOS–DUBLINSZKI–TAKÁCS 2020.

ként. Előadást tartott Ranschburg Ágnes Hildegard, Tringer László, Csépe Valéria, Pléh Csaba, Czigler István, Pataky Ilona, Torda Ágnes, Gereben Ferencné, Lányi Gusztáv, Teleki Szidalisz, Markó Éva és Fajzi György.

Gyógypedagógus-hallgatóink a Szegedi Tudományegyetem pszichológus hallgatóival közösen egy flashmobot rendeztek az Emlékezés délutáni időszakában, melynek során Ranschburg Pál és munkatársainak gondolatai felolvasásával tették érdekessé, interaktívvá a rendezvényt. Akik az Akadémián miskolci hallgatókként akadémikusok, vezető kutatók, oktatók társaságában megszólaltak a Felolvasóterem közönsége előtt, a következők voltak: Hulényi Laura, Kun Izabella Liza, Balajti Mária, Túri Donáth Renátó, Dublinszki Ádám.

R. Nagy József tanár úr gyógypedagógus-filmes tanítványai a teljes eseményt felvették, ami lehetővé teszi az esemény majdani kutatását, illetve az anyag megszerkesztésével egy oktatásban is használható dokumentumfilm készítését. Ezt a dokumentumfilmet is az egyetem által majdan biztosított felületen tervezzük oktatási-kutatási közkinccsé tenni. A konferencia előadásainak szerkesztett változataival még ebben az évben megjelentjük azt az emlékkötetet, amely méltó módon emlékezik meg Ranschburg Párról és az Emlékezés eseményeiről.

9. A tervezett Virtuális Pszichológiatörténeti Múzeum analógiájára Virtuális Gyógypedagógia-történeti Múzeum a Miskolci Egyetem égisze alatt

A Ranschburg Pál Emlékévet kísérő tevékenységünk a Virtuális Pszichológiatörténeti Múzeum alapjainak lerakása – melyben az első kiállítás Ranschburg Pál életművét fogja bemutatni. Jelen tanulmány lényegében egy feladatkielölő írás a magunk számára. Feladatkielölő, mert Ranschburg Pál szellemisége – amit sikerült belőle megértenem – azt üzeni, hogy a társadalmi, politikai, szakmai környezettől függően mindig vannak feladatok és választási lehetőségeink, amelyeket magunk választunk, vállalunk. A Professzor kortársa, Ady Endre hasonlóképpen vélekedett: „...építésre készen a kövünk, / Nagyot végezni mégis mi jövünk, / Nagyot és szépet, emberit s magyart.”

Ezzel a feladatkielölő tanulmánnyal a Miskolci Egyetemen folyó gyógypedagógus-képzés további, a közeljövőben aktuális teendőit kívánjuk kijelölni úgy, hogy kérjük a Kar dékánját, a továbbiakban is legyen társunk (mint ahogyan eddig is az volt), és segítse azoknak az elképzeléseknek a megvalósulását, amelyek hosszabb ideje diskurzus tárgyát képezik közöttünk.

A feladat világos: a gyógypedagógiai képzés olyan kialakítása-fejlesztése-továbbfejlesztése, amelyben megalapozott, korrekt szakmaisággal képezünk gyógypedagógusokat. Folyvást emeljük a színvonalat és tudományos igényességgel adunk a hozzánk jelentkezőknek egyre magasabb akadémiai szinteken át hitet, tudást, lelkesedést.

De van tovább is... Íme, a koncepció, amellyel a magyarországi gyógypedagógus-képző intézmények közül – a'la Kosztolányi – „az egyetlenegy” lehetünk: a Virtuális Gyógypedagógia-történeti Múzeum létrehozásával a hazai gyógypedagógia-történet gondozása új szakaszának megnyitására vállalkozhatunk. Az elmúlt több mint száz év jeles gyógypedagógus egyéniségei munkásságának tematikus feldolgozása a tervezett virtuális világban még várat magára. Ez jelenti az emlékezés kultúrájának újragondolását és az eleink gondolataihoz való visszatérést – amennyiben azok szolgálnak, s irányokat jelölnek ki a ma és a holnap gyógypedagógusai számára. Mindez olyan feladat, amelyet hosszú éveken át kell majd végeznünk, és amely általában szolgál(hat)ja a gyógypedagógusságot s minden más gyógypedagógus-képző intézményt.

Az elképzelés alapját a Ranschburg Pál Emlékév előkészületei során végzett előtanulmányaink alapozták meg, melyeknek szellemében elkezdtük a magyar pszichológiatörténeti virtuális múzeum kialakítását. Példaként a következő két helyen található megoldás adott ötletet a magyarországi koncepció kialakítására:

- www.psych.usyd.edu.au/museum
- psychmuseum.uwgb.org

Ezeket a felületeket megismerve jutottunk el ahhoz a gondolathoz, hogy egy hasonló megoldással a magyar gyógypedagógia-történet anyagai folyamatos feldolgozását is megkezdhetnénk a közeljövőben – az alább részletezett szerkezetben.

A Virtuális Gyógypedagógia-történeti Múzeumban különböző szintek – termek és tárlók lesznek láthatók. Az első teremben az időszaklag mentén nevek és rövid életrajzok segítik majd a tájékozódást. A nevek mögött lesznek a további termek, amelyek az adott személy alaposabb megismerését fogják lehetővé tenni. Az itt található ugrópontok – hiperlinkek – a mögöttes szobákba engedik a látogatót, ahol az adott szerző műveinek digitalizált anyagai, egyéb dokumentumok, fényképek, dokumentumfilmek közül keresheti meg az érdeklődésének megfelelő anyagot.

A virtuális múzeum időszaki kiállításai az évfordulós, egyéb eseményekhez köthető időszaki kiállítások lesznek – közel azonos szerkesztési kultúrában, illetve az egyes kiállítások kurátorainak elképzelései szerinti megfogalmazásban.

Ehhez hasonló erőfeszítések – legalábbis részlegesen – a Szegedi Tudományegyetem égisze alatt is megjelentek már, amennyiben több egykori szakember nehezen hozzáférhető írásait digitalizálták, de e koncepció abban a formában, ahogy felvázoltuk, nincs jelen a hazai tudományos világban. Mindezt a Miskolci Egyetem Könyvtárának munkatársai és a BTK érintett oktatói – különösen a gyógypedagógus-képzésben érintett oktatók és a mindig újak, a hallgatók közreműködésével tudjuk majd megvalósítani.

Nem melleleg a Virtuális Gyógypedagógia-történeti Múzeum létrehozásának szükségessége mellett a példaképet – mint fogalmat – kell, hogy megemlítsük. A szakmai példaképek azért is fontosak (lehetnek, lennének), hogy hallgatóink kellő történeti tájékozottság birtokában fogadják be az aktuális akadémiai ismereteket. Tesszük hozzá, a rendelkezésünkre álló hatalmas Loránd Ferenc-irodalom, és -hagyaték feldolgozása is az egyetem feladata (kellene, hogy legyen) – hasonló virtuális múzeum formájában.

A gyógypedagógia általános történetében, továbbá a szakirányainknak megfelelő világokban számos olyan szakember munkálkodott az elmúlt több mint száz évben, akiknek ismerete nélkül nem szabadna diplomát kapnia egyetlen gyógypedagógusnak sem. Miért? Vajon történészekre volna szüksége a ma gyógypedagógiájának? Egy Bölcsészettudományi Karon talán ez is kedves válasz lehetne, de nem erre gondoltunk. Azt hisszük, az országnak olyan szakemberekre van szüksége, akik ismerik szakterületük múltját, s annak értékeire építve képesek a ma szakmaiságát építeni, s jövőbe látó gondolatokkal gazdagítani az adott szakterületet.

Példaként álljon itt néhány olyan személy neve a gyógypedagógia történetéből, akiknek életútja, munkássága iránymutatással szolgálhat, és akiről illik tudnia egy gyógypedagógusnak, továbbá akikkel a Virtuális Gyógypedagógia-történeti Múzeum indulhat: Cházár András, Ellenbach Mátyás, Engel Zsigmond, Éltes Mátyás, Frim Jakab, Gajáczy Ferenc, Ganyó Vilmos, Gordosné Szabó Anna, György Júlia, Horváth Kálmán, Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra, Koleszár Miklós, Mályik Szidor, Murányi-Kovács Endréné, Nemes Lipót, Németh Péter, Ranschburg Pál, Révész Margit, Roboz József, Sarbó Artúr,

Schnell János, Schreiner Ferenc, Szilágyi Artúr Károly, Thim József, Tóth Zoltán, Vágó Károly, Volentics Anna.

Ezen szerzők életrajzai, műveik digitalizálása lehetőséget teremt arra, hogy képzésünk oly módon váljon korszerűvé, hogy eközben a múlt örökségét is tisztességgel ápoljuk. Nem mellesleg meg kell említenünk, hogy a világ jeles egyetemeinek majd' mindegyikében vannak már virtuális múzeumok, amelyek a kutatást és az oktatást egyaránt segít(het)ik.

Akivel kapcsolatban az első ütemben konkrét, tevéleges feladataink lehetnek: Vértes O. József. – Vértes O. a 20. század elejének nagyformátumú alakja volt: nevéhez köthető számtalan olyan kötet, amelynek üzenete a ma gyógypedagógus-hallgatói számára is tartogatnak evidenciákat. A Vértes O. szakmai hagyaték örökösei sok évvel ezelőtt kerestek meg, s kérték, gondoljam a továbbiakban mindazt, ami Vértes O. József örököül hagyott ránk (nem mellesleg a hagyaték néhány Ranschburg Pál kéziratot is tartalmaz). A Vértes O. József-anyagok közül ehelyütt csak a kötetekből válogattunk. A teljes örökség több ezer tételből áll, melynek feldolgozása több tudós-emberöltöt is tétélezhet – különösen, ha munkánkat folytatva további kutatómunkával – és szerencsével – mások szakmai öröksége feldolgozását is elvégezzük, digitalizáljuk. Az azonnal kézbe vehető, feldolgozható s digitalizálható Vértes O. József kötetekből néhány:

- *A gyermeknyelv hangtana.* 1905.
- *Iskolás gyermekek emlékezete.* 1909.
- *Ideges gyermekek tanítása.* 1912. (Pedagógiai Pszichológiai Könyvtár, 1.)
- *Gyógypedagógia és középiskola.* 1912. (Pedagógiai Pszichológiai Könyvtár, 2.)
- *Gyengeelméjű gyermek emlékezete.* 1913. (Pedagógiai Pszichológiai Könyvtár, 3.)
- *Az ideges gyermekek iskolái.* Különlenyomat. 1913.
- *Gyógyító pedagógia fogalma és köre.* 1915. (Pedagógiai Pszichológiai Könyvtár, 4.)
- *Hisztériás gyermek.* 1930.
- *Milieu és gyermeki lélek. Egy új milieupszichológia vázlat.* 1935.
- *Az ingerlékeny gyermek.* 1940.
- *A gyógyító nevelés rendszere.* 1940.
- *A magyar gyógyító pedagógia 1848-ban és ma.* 1948.

Teendőinkről a felsorolás még folytatható (lenne) – de talán már ennyiből is látszik – József Attilával szólva – „... ez a mi munkánk; és nem is kevés”.

Bibliográfia

ANTAL–TAKÁCS 2016

ANTAL István–TAKÁCS István: *A gyermeket szeretni kell – Három hónapból lett 33 év.* 2016, dokumentumfilm, 50 perc.

ANTAL–KARDOS–TAKÁCS 2018/a

ANTAL István–KARDOS Dániel–TAKÁCS István: *Dr. Weiss Mária 1928–2017 (emlékezés).* 2018, dokumentumfilm, 37 perc.

ANTAL–KARDOS–TAKÁCS 2018/b

ANTAL István–KARDOS Dániel–TAKÁCS István: Ranschburg Pál 2020. In: *Változás az állandóságban. Az MPT XXVII. Nagygyűlése.* Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK Pszichológiai Intézet, 2018, dokumentumfilm, 1 óra 44 perc.

DÉKI LAKATOS–DUBLINSZKI–TAKÁCS 2020

DÉKI LAKATOS Sándor–DUBLINSZKI Ádám–TAKÁCS István: *Ranschburg Pál 2020. Emléktábla avatás Budapesten, a Hild téren – 2020. február 21.* Budapest, Magyar Pszichológiai Társaság–Magyar Pszichiátriai Társaság–Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete, 2020.

ROSIVALL 2018

Semmelweis 200 éve. Szerk. ROSIVALL László. Budapest, Semmelweis Kiadó és Multimédia Stúdió, 2018.

SZOKOLSZKY–TAKÁCS 2018

SZOKOLSZKY Ágnes–TAKÁCS István: Ranschburg 2020 kerekasztal. In: *Változás az állandóságban.* Programfüzet. Az MPT XXVII. Nagygyűlése. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK, Pszichológiai Intézet, 2018.

W. KAUFMANN 1946

W. KAUFMANN Irén: Ranschburg, az orvos. In: *Lélektani tanulmányok. Ranschburg Pál emlékére.* Szerk. HARKAI Schiller Pál. Budapest, Pázmány Péter Tudományegyetem Lélektani Intézete, 1946, 32–43.